Valiokunnan lausunto UaVL 10/2017 vp– U 65/2017 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon välisen globaalisopimuksen modernisoinnista

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Meksikon välisen globaalisopimuksen modernisoinnista (U 65/2017 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- yksikönpäällikkö Ari Mäki, ulkoasiainministeriö
- ulkoasiainsihteeri Anu Korppi, ulkoasiainministeriö
- kaupallinen neuvos Johanna Ala-Nikkola, ulkoasiainministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan Euroopan unionin ja Meksikon välisten neuvotteluiden globaalisopimuksesta käynnistyneen kesäkuussa 2016. Tällä hetkellä EU:n ja Meksikon väliset suhteet perustuvat vuonna 2000 voimaantulleeseen kauppa- ja yhteistyösopimukseen (nk. Globaalisopimus, SopS 64 ja 65/2000), joka kirjelmässä todetaan monelta osin vanhentuneeksi. Olosuhteet ovat muuttuneet, ja lisäksi molemmat osapuolet ovat tehneet sopimuksen voimaantulon jälkeen pidemmälle meneviä kauppasopimuksia muiden osapuolien kanssa.

Uudistettavalla sopimuksella tavoitellaan osapuolten strategisen kumppanuuden vahvistamista sekä tiivistettyä yhteistyötä laajalla aihekirjolla. Poliittisen vuoropuhelun kautta pyritään syventämään muun muassa EU:n ja Meksikon välistä yhteistyötä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Taloudellisen yhteistyön osalta sopimusmodernisoinnin tavoitteena on yhteistyön tiivistäminen ja kahdenvälisen yhteistyön lujittaminen, vastavuoroisen markkinoillepääsyn parantaminen tavaroiden, palveluiden ja investointien osalta, kilpailukyvyn parantaminen, teollis- ja tekijänoikeuksien korkeatasoisen suojan varmistaminen, tarpeettomien kaupanesteiden poistaminen, ehkäisy ja vähentäminen sekä kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen. Tarkoituksena on, että uudis-

tettu sopimus luo EU-Meksikosuhteille oikeudellisesti sitovan kehyksen, joka on koherentti, kattava ja ajanmukainen. Neuvottelutuloksen on määrä myös selkiyttää globaalisopimuksen sekä eräiden sektorikohtaisten sopimusten välistä suhdetta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä EU:n ja Meksikon välisen globaalisopimuksen uudistamista. Meksiko on EU:lle tärkeä kumppani, jonka kanssa ajantasaistettu ja laaja-alainen yhteistyösopimus kumppanuuden tiivistämiseksi on perusteltua. Meksiko jakaa EU:n arvopohjan, ja maalla on unionin kanssa pääosin yhteneväiset tavoitteet muun muassa ilmastonmuutoksen, ihmisoikeuksien edistämisen, kestävän kehityksen sekä kaupan ja investointien osalta. Meksiko on myös kasvava talous, ja sen painoarvo sekä maailman talouden että poliittisten näkemysten osalta on kasvussa.

Ulkoasiainvaliokunta tukee valtioneuvoston keskeisiä neuvottelutavoitteita ja katsoo, että toteutuessaan ne tiivistävät Suomen ja EU:n sekä Meksikon välistä yhteistyötä laaja-alaisesti ja tarkoituksenmukaisesti niin poliittisen vuoropuhelun kuin kaupallistaloudellisen yhteistyön osalta. Poliittisen dialogin vahvistamisen osalta valiokunta pitää tärkeänä, että yhteistyö ihmisoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä on huomioitu laajasti sopimuksen poliittista vuoropuhelua koskevassa osiossa ja sopimukseen sisältyy konkretiaa ihmisoikeusyhteistyön syventämiseksi sekä kahdenettä monenvälisillä foorumeilla. Suomen ja Meksikon välisiin avoimiin ihmisoikeuskysymyksiin kuuluu myös Jyri Jaakkolan murhan selvittäminen.

Valiokunta toteaa globaalisopimuksen kauppaa koskevien osien muodostavan sopimukseen laajan vapaakauppaosion, joka kattaa kaikki keskeiset kaupan alat: tavarakaupan, palveluiden kaupan, investoinnit, julkiset hankinnat sekä henkisen omaisuuden suojan.

Lähtökohtaisesti kauppasuhteiden kehittämisen osalta valiokunta korostaa monenvälisten kauppasopimusten merkitystä niin Suomen kuin laajemmin maailmanlaajuisen kaupankäynnin ja talouskasvun kannalta. Ottaen kuitenkin huomioon monenkeskisten kauppaneuvotteluiden umpikujan WTO:n piirissä, pitää valiokunta kahdenvälisiä ja alueellisia kauppaneuvotteluja varteenotettavana keinona edistää kaupan vapauttamista. Eurooppalaiseen arvopohjaan ja tavoitteisiin pohjautuvien kahdenvälisten vapaakauppasopimuksien solmimisen kautta EU pystyy vaikuttamaan pitkällä tähtäimellä myös globaalien kauppasääntöjen muokkaamiseen.

Globaalisopimuksen vapaakauppaa koskevan osion osalta valiokunta kannattaa tavoitetta kunnianhimoisesta sopimuksesta ja katsoo, että ajantasaistettu sopimus yksinkertaistettuine kauppasääntöineen tukisi Suomen ulkomaankaupan lisäämistä ja suomalaisyritysten sijoitus- ja investointimahdollisuuksien parantamista.

Valiokunta pitää vapaakauppaa koskevien sopimusneuvotteluiden yhtenä keskeisenä elementtinä kestävän kehityksen määräysten sisällyttämistä sopimukseen. On tärkeää, että sopimusmääräyksillä edistetään kansainvälisiä niin ympäristöä kuin työelämän oikeuksiakin koskevia sopimuksia ja niiden tehokasta täytäntöönpanoa. Valiokunta tukee myös kattavien korruptionvastaisten määräyksien sisällyttämistä sopimukseen korostaen niiden merkitystä osana oikeusvaltioperiaat-

teita ja -sääntöjä. Saadun selvityksen mukaan kyseessä on ensimmäinen kerta, kun korruptionvastaiset määräykset sisällytettäisiin EU:n kauppasopimukseen.

Investointisuojan osalta valtioneuvosto tavoittelee kirjelmän mukaan nykyaikaista sopimusta, jossa ei kuitenkaan estetä osapuolia kehittämästä syrjimätöntä lainsäädäntöä ja mahdollisuutta ajaa syrjimättömiä politiikkatavoitteita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan investointisuojaan liittyvän riitojenratkaisumenettelyn osalta tavoitteena on investointituomioistuinjärjestelmä. Neuvottelut asiasta ovat vasta hyvin alkuvaiheessa.

Ulkoasiainvaliokunta on käsitellyt säännönmukaisesti Suomen kahdenvälisiä ja EU:n investointisuojasopimuksia osana Suomen sopimus- ja kauppapolitiikkaa. Valiokunnan johdonmukainen kanta on ollut, että sopimuksilla tulee ja niillä voidaan vähentää sijoituksiin kohdistuvan mielivaltaisen kohtelun mahdollisuuksia ja lisätä sijoitusympäristön ennakoitavuutta ja yritysten sijoitushalukkuutta. Valiokunta on myös todennut, että eduskunta on tukenut riitojenratkaisumenettelyn sisällyttämistä kaikkiin Suomen voimassa oleviin yli 60 investointisuojasopimukseen (UaVL 1/2014 vp). Valiokunta korostaa, että EU:n kauppapolitiikan vahvistamiseksi ja toimeenpanon tehostamiseksi on parhaillaan vireillä ajankohtaisia aloitteita liittyen myös investointisuojasopimuksien ja niihin sisältyvien riitojenratkaisumenetelmien kehittämiseksi. Valiokunta ottaa tarkemmin kantaa näihin esityksiin käsitellessään CETA-sopimuksen hyväksymiseen tähtäävää hallituksen esitystä.

Saadun selvityksen mukaan neuvottelut globaalisopimuksesta Meksikon kanssa lukeutuvat EU:n prioriteetteihin ja ne pyritään saamaan päätökseen vuoden 2017 kuluessa. Monet neuvottelukysymykset erityisesti kauppapuolella ovat kuitenkin vielä auki, ja valtioneuvoston mukaan aikataulu on haasteellinen ja edellyttää toteutuakseen paljon työtä. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että neuvotteluissa pystytään etenemään ripeästi, jotta EU-maat eivät jää huonompaan kilpailuasemaan suhteessa maihin, joilla on ajantasaisemmat vapaakauppasopimukset Meksikon kanssa.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa eduskunnan oikea-aikaisen tiedonsaannin varmistamista myös neuvottelujen jatkon osalta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ulkoasiainvaliokunta ilmoittaa,

> *että se yhtyy asiassa edellä esitetyin investointisuojan riitojenratkaisumenettelyä koskevin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.*

Helsingissä 8.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk

varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Simon Elo sin
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Lenita Toivakka kok
jäsen Erkki Tuomioja sd
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala